

Overheid (1)

1. Wat is het verband tussen het begrotingssaldo en het financieringssaldo?

Het begrotingssaldo kan een tekort of een overschot zijn. Als er een begrotingstekort is zijn de uitgaven groter dan de ontvangsten. In de uitgaven zitten echter ook de aflossing op de staatsschuld.

Het financieringstekort is het bedrag waarmee de staatsschuld toeneemt. Het is gelijk aan het begrotingstekort min de aflossing op de staatsschuld.

Dus: $\text{Begrotingstekort} - \text{Aflossing staatsschuld} = \text{Financieringstekort}$

Als er een begrotingsoverschot is zijn de ontvangsten groter dan de uitgaven. Ook nu kunnen er natuurlijk weer aflossingen in de uitgaven zitten.

Het financieringsoverschot is het bedrag waarmee de staatsschuld afneemt. Het is gelijk aan het begrotingsoverschot plus de aflossing op de staatsschuld.

Dus: $\text{Begrotingsoverschot} + \text{Aflossing staatsschuld} = \text{Financieringsoverschot}$

Algemeen:

$\text{Begrotingssaldo} + \text{Aflossing staatsschuld} = \text{Financieringssaldo}$

Voorbeeld:

Er is een begrotingstekort van 30 mld en in de uitgaven zit een aflossing van 40 mld.

Hoeveel bedraagt het financieringssaldo?

$\text{Begrotingssaldo} = -30$

$\text{Aflossing staatsschuld} = 40$

$\text{Financieringssaldo} = -30 + 40 = +10$

Er is dus een financieringsoverschot van 10 mld.

2. Leg uit hoe vergrijzing tot financiële problemen bij de overheid kan leiden.

Door de vergrijzing zullen de inkomsten van de overheid minder worden vanwege het feit dat er minder inkomstenbelasting betaald zal worden. Immers er komen relatief meer mensen met een lager inkomen.

Door de vergrijzing zal de overheid meer moeten uitgeven aan gezondheidszorg.

Voorbeelden: voor verbetering patiëntveiligheid in ziekenhuizen wordt in 2009 2,3 miljoen ter beschikking gesteld. Het totale bedrag voor langdurige zorg op de begroting van 2009 bedraagt 5 miljard. Voor grieppreventie wordt 50 miljoen uitgetrokken.

3. Hoe kan bij economische groei het rentebeslag van de overheid bij gelijkblijvende rente minder worden als ze haar uitgavenquote gelijk houdt?

Onder het rentebeslag verstaan we de rentebetaling van de overheid als percentage van haar totale uitgaven. Dus: welk deel van de uitgaven van de overheid gaan naar het betalen van rente.

De uitgavenquote van de overheid is de uitgaven als percentage van het nationaal inkomen. Dus: $\frac{\text{Uitgaven overheid}}{\text{Nationaal inkomen}} \times 100\%$

Als de uitgavenquote gelijk blijft en er is economische groei zijn de uitgaven van de overheid gestegen. Immers bij economische groei stijgt het nationaal inkomen. Als de uitgaven van de overheid stijgen en de rentebetaling blijft hetzelfde daalt het rentebeslag.

4. Hoe kunnen financiële problemen bij de overheid leiden tot een verslechtering van de internationale concurrentiepositie?

Door financiële problemen bij de overheid zullen investeringen in de infrastructuur achterwege blijven. Een slechtere infrastructuur zal de productiekosten van bedrijven verhogen. Denk bijvoorbeeld aan langere files. Door de lange files ontstaat reistijdverlies. De kosten van de files wordt geschat op zo'n 3 mld per jaar.

5. Geef een argument voor en een argument tegen loonmatiging.

Loonmatiging versterkt onze concurrentiepositie (eigenlijk: lonen die niet sterker stijgen dan de arbeidsproductiviteit).

Loonmatiging betekent minder koopkracht voor consumenten. Hierdoor neemt de vraag naar producten af hetgeen de economische groei afremt.

6. Waarom is binnen Europa de belasting op sigaretten zo hoog?

Men wil het gebruik van sigaretten ontmoedigen. Sigaretten zijn demerit goederen. Demerit goederen zijn goederen die door de samenleving overgewaardeerd worden. Ze staan tegenover merit goederen. Deze laatste worden door de samenleving ondergewaardeerd.

7. Behoort een belasting op sigaretten tot de directe of tot de indirecte belastingen?

Accijns op sigaretten behoort tot de indirecte belastingen. Het is een zogenaamde kostprijsverhogende belasting. Degene die belastingplichtig is (de verkoper) wentelt de belasting af op een ander (de koper). Degene op wie de belasting drukt (de consument) is dus niet dezelfde als degene die belastingplichtig is (de verkoper).

8. Waarom streeft men binnen de EU naar belastingharmonisatie?

Onder belastingharmonisatie verstaat men het gelijktrekken van de belastingtarieven van verschillende landen. Men streeft hiernaar binnen de EU omdat er anders oneerlijke concurrentie ontstaat.

9. Waarom werkt een progressief belastingtarief nivellerend op de secundaire inkomensverdeling?

We spreken van nivellering als de relatieve inkomensverschillen kleiner worden. De relatieve inkomensverschillen worden kleiner als je hogere inkomens een hoger percentage belasting laat betalen. Dit betekent dat de secundaire inkomens gelijkverdeelde zijn dan de primaire inkomens.

10. Noem een maatregel van de overheid waarmee ze de primaire inkomens nivelleert.

De instelling van een wettelijk verplicht minimumloon zorgt voor een nivellering van de primaire inkomens. Onder primaire inkomens verstaan we de inkomens zoals die verkregen worden door het ter beschikking stellen van productiefactoren. Door het instellen van een minimumloon maak je de laagste inkomens hoger dan ze anders geweest zouden zijn.

11. Wat is het verschil tussen secundair en tertiair inkomen?

Secundair inkomen is primair inkomen min belasting en premies plus uitkeringen. Tertiair inkomen is secundair inkomen gecorrigeerd voor het gebruik dat gemaakt wordt van door de overheid gesubsidieerde goederen en door de belasting die over deze goederen moet worden betaald.

12. Welke inkomens zijn gelijkverdeelde de secundaire of de tertiaire?

Dit is niet helemaal duidelijk. Waarschijnlijk is de tertiaire verdeling ongelijker. Dit komt omdat mensen met een hoog inkomen meer gebruik maken van door de overheid gesubsidieerde goederen. Zo maken de rijkere meer gebruik van onderwijs dan de armeren. Onderwijs wordt zeer sterk gesubsidieerd door de overheid. Echter minder rijke mensen gebruiken hun inkomen voornamelijk voor de aanschaf van eerste levensbehoeften. Hierover wordt minder belasting betaald.

13. Hoe kan een stijging van de indirecte belastingen een verklarende factor zijn voor een stijging van de loonkosten?

Als de indirecte belastingen stijgen zullen de verkoopprijzen van goederen en diensten stijgen. Immers de verhoogde belasting zal afgewenteld worden op de consument. Hierdoor neemt de koopkracht van de consumenten af. Zij zullen bij de loononderhandelingen daarom hogere looneisen stellen. Zij willen hun lonen gecompenseerd zien voor de prijsstijging (= prijscompensatie).

14. Leg uit hoe privatisering van het onderwijs invloed kan hebben op de allocatie binnen het onderwijs?

Als het onderwijs geprivatiseerd wordt en het aanbod van onderwijs wordt door de markt bepaald is de kans groot dat sommige vakken niet meer zullen worden aangeboden daar er te weinig vraag is naar deze vakken. De allocatie (in de zin van: wat er wordt geproduceerd) wordt door de privatisering dus beïnvloed.

15. Leg uit hoe deze privatisering invloed kan uitoefenen op de allocatie van de gehele Nederlandse economie.

Nu de markt bepalend is voor wat en hoe er wordt geproduceerd zou het kunnen zijn dat er veel minder aan onderwijs wordt besteed. Dit betekent dat er productiefactoren uit het onderwijs naar andere sectoren zullen gaan.

16. Wat is het verschil tussen het budgetmechanisme en het marktmechanisme m.b.t. de allocatie van productiefactoren?

De allocatie van productiefactoren onder het budgetmechanisme wordt geregeld door de overheid. Zo bepaalt de overheid bijvoorbeeld hoeveel onderwijs er wordt gegeven. Ook bepaalt zij welke vakken en aan wie die vakken worden gegeven.

De allocatie van productiefactoren onder het prijsmechanisme komt tot stand door vraag en aanbod. Als er veel vraag is stijgt de prijs van een product. Ondernemers zullen hier op inspelen door meer productiefactoren in die richting aan te wenden.

17. Werkt een vlaktaks nivellerend, denivellerend of geen van beide?

Een vlaktaks heeft één uniform tarief. Dit betekent dat het marginaal en het gemiddeld tarief gelijk zijn. De belastingdruk is dus voor iedereen hetzelfde. Er wordt dus noch genivelleerd, noch denivelleerd.

18. Werkt een heffingskorting nivellerend of denivellerend?

Een heffingskorting werkt nivellerend. Immers de heffingskorting is een bedrag dat in mindering gebracht wordt op de te betalen belasting. Aangezien dit bedrag niet afhankelijk is van de hoogte van het inkomen betekent dit dat de lagere inkomens relatief een grotere korting krijgen (de korting is een groter percentage van hun inkomen). De relatieve inkomensverschillen worden hierdoor kleiner.

19. Wat is het voordeel in euro's dat iemand heeft als hij de betaalde rente van de hypotheek op z'n eerste huis mag aftrekken van zijn inkomen?

Het belastbare inkomen is het inkomen waarover de belastingdienst de belasting berekent. De rente die je betaalt over de hypotheek op je eerste huis mag je aftrekken van je inkomen. Je belastbare inkomen wordt daardoor lager. Dit betekent dat je dus minder belasting hoeft te betalen.

Het bedrag dat je daardoor minder hoeft te betalen is:

Het rentebedrag x het marginaal tarief.

Voorbeeld: Iemand zit met z'n inkomen in de hoogste schijf. Hij heeft € 8000 aan rente betaald. Hoeveel scheelt hem dit aan te betalen belasting?

$$8000 \times 0,52 = € 4.160$$

20. Waarom hebben rijkere mensen een groter voordeel van de hypotheekrenteaftrek?

Rijkere mensen zitten in een hogere schijf. Hun marginaal tarief is dus hoger. Rijkere mensen kopen ook duurdere huizen. Zij mogen dus een groter bedrag aftrekken.